

چه شد که طلاق
به دهه هفتادی‌ها
رسید؟

جریزیه چه قوانینی دارد و به چه صورت است

در قانون مدنی ایران اشاره‌ای به
جهیزیه نشده است. زن تکلیفی
قانونی و شرعی برای بردن جهیزیه
به خانه شوهر ندارد و تهیه وسایل
لازم برای زندگی مشترک ...

۲۵

شهربانو

۴ کب و گفتی یاد دکتر مهناز شایسته‌فر، خادم برتر فرهنگ رضوی در سال ۹۹
و عضو شبکه زنان دانشمند جهان اسلام

او بعد از ورود به ایران، در دانشگاه تربیت مدرس تهران به عنوان عضو هیئت علمی
جذب شد و همان زمان متوجه شد منابع مطالعاتی هنر اسلامی در ایران بسیار اندک
است. سپس تلاش کرد با گردآوری تألیف‌ها و ترجمه آثار شرق‌شناسان...

«شاهدی» برای آزادی

گفت‌وگو با خیری که با استفاده از
فضای مجازی زنان زندانی شهر را آزاد می‌کند

عکس: داود پیرنگ/اشارا

دکتر محمدحسین ساجدی‌نیا
دبیر انجمن‌های دانشجوی اسلامی خانواده

فرهنگ رضوی و پویش مهربانی بانوان ایرانی

هویت هر کشور ریشه در
فرهنگ مردم آن دارد.
ایرانیان که از دیرباز به مهمان‌نوازی،
غیرت، جوانمردی، سلحشوری و ارادت
به اهل بیت عصمت و طهارت
شهره‌اند، با استقبال کم‌نظیر خود از
امام رضا^(ع) در مسیر طولانی مدینه به
مرو، شور و شوق و ارادت مثال‌زدنی
خود به استان نبوی و علوی را به
نمایش گذاشتند.

هجرت ناخواسته حضرت رضا^(ع) از
مدینه به مرو سرازیر تحولات فرهنگی
عمیق و گسترده‌ای در جغرافیای
بزرگ ایران زمین شد. امام رضا^(ع) به
دلیل آگاهی از خطرات احتمالی
این هجرت که می‌توانست باعث
نامنی برای اعضای خانواده باشد،
از همراه بردن همسر و فرزند به مرو
دوری کردند. در این میان، شیر زنان
ایرانی که از زمان نهضت کربلا داداگرد
شهادت حضرت امام حسین^(ع) و یاران
باوفای سالار شهیدان و مراعات‌های
طاقت‌فرسای سفیر بزرگ کربلا،
حضرت زینب^(س)، بودند، جلوه‌های
زیبایی از ارادت خود به امام رضا^(ع)
را به منصف ظهور رساندند. آنان که از
سویتی از حضور امام رضا^(ع) در خانه
خود احساس خوشایندی داشتند
و از سوی دیگر، غربت امام رضا^(ع) و
دوری ایشان از خانواده باعث نگرانی
آنان شده بود، تلاش کردند با تقویت
فضای همدلی و همراهی با امام^(ع)،
رنج غربت را کاهش دهند.

هجرت امام رضا^(ع) به مرو فرصتی
فراهم آورد که بار دیگر کرسی‌های
اندیشه‌ورزی و مناظره احیا و زمینه
برای ترویج دوباره کرسی‌های
فقاوت بر اساس میراث ذی‌قیمت
امام محمد باقر^(ع) و امام جعفر
صادق^(ع) تقویت شود. در این
میان، امام رضا^(ع) که از تضییع
حقوق زنان متأثر بودند، تلاش
فراوانی برای تبیین، ترویج و تشریح

هرسال توی ایستگاه زائر
سره‌راه فردوسی غلغله بود. هرچه به

شهادت امام رضا^(ع) نزدیک‌تر می‌شدیم،
کاروان پشت کاروان از راه می‌رسید،
فوج فوج. هر سال گزینه‌های جدیدی برای
خدمت به زائرهای پیاده اضافه می‌شد، از
دادن غذا گرفته تا خیاطی و آرایشگری و
کارواش و واکس زن کفش و کمک‌های اولیه
پزشکی. بین همه این‌ها صحنه‌ای دیدیم که
بعد از چهار پنج سال هنوز گاهی به آن فکر
می‌کنم. در آن بخش از ایستگاه که
مخصوص خانم‌ها بود، وقتی زائر از راه
می‌رسید، از خستگی و کوفتگی روی فرش پا
هدایت می‌کرد تا نفس تازه کند. آب و چای
می‌دادند دستش. فشار خونش را
می‌گرفتند. اگر به دارو درمانی احتیاج
داشت، پرستارهای هلال احمر به دانش
می‌رسیدند. بعد از آن می‌رفت سمت
پاشویه‌هایی که در یک ردیف ساخته شده
بودند. می‌نشست روی سکو. پاهای تاول‌زده
و زخمی‌اش را می‌گذاشت زیر شیر آب و
عده‌ای از زن‌های مشهدی به آرامی دست
می‌کشیدند روی پا و انگشتانش. آن‌ها را
می‌نشستند و ماساژ می‌دادند و زیر لب ذکر
می‌گفتند. بعضی از زائرها شرمند
می‌شدند. دست می‌پرند که خودشان
پاهایشان را بشویند اما خادم‌ها
نمی‌گذاشتند. اصرار می‌کردند که «اجازه
بدین من این کار بکنم». من فقط نگاه
می‌کردم و آن چیزی را که توی ذهنم
می‌گذشت از بقیه پنهان می‌کردم. دلم
نمی‌خواست کسی بفهمد دارم به چه فکر
می‌کنم. یک بار به خانم افشارزاده که
خیلی مخلص هستین که پاهای زائرها رو

پاشویه‌های مقرب

فرزانه هم بالاخره بزرگ شد. آن قدر بزرگ شد که بتواند بنشینند پای پاشویه
و دست بکشد به آن پاهای زخم‌زبلی تاول‌زده و بشویدشان. آن سال‌ها
هنوز بچه بود، هشت‌نه‌ساله شاید. می‌دیدمش که مثل پادوها از این طرف
به آن طرف می‌رود. هر کس هر کار کوچکی داشت به او می‌گفت: «فرزانه
اون ظرف رو از اون وسط بردار بی‌زحمت، جلو پای زائر نباشه». «عزیزم، این
دستمال رو ببر بده به خانم صادقی»، «مادر، چرا اینجا واستادی. برو قاشقو
بده به اون خانم‌ها دیگه». و

می‌شورین. هر کسی حاضر نیست این کارو
بکنه. در جوابم برگشت گفت: «و السابقون
السابقون اولئک المقربون. اون‌هایی که اول
از همه این کارو انجام دادن یک جایی از
پشتویه اسم خودشون‌زن. ما که دیگه
به او گفتم: بله، سابقون که کارشون درسته
ولی بالاخره شما هم کم‌کاری نمی‌کنین.
حتماً رفته بودم با آن خانم‌هایی که پای
پاشویه می‌نشستند و انتظار آمدن زائر را
می‌کشیدند صحبت کرده بودم. همه تالاشم
را هم کرده بودم که حرفی از زبانشان بیرون
می‌گذره! گفتم: آره بابا. بزرگ شده. برای
خودش خانمی شده دیگه. توی پیام نوشتم:
خانم افشارزاده، فقط سابقون نیستند که
مقرب‌اند. اون‌هایی که بزرگ می‌شن مقرب
می‌شن.
فقط استیکر لیخند برام فرستاد. نوشتم:
بعضی‌ها هم هیچ‌وقت اون قدر بزرگ نمی‌شن
که مقرب بشن. آدم‌هایی‌پر از پرسش
باقی می‌مونن. اما پاکش کردم. به جایش
آن‌ها خوب می‌دانستند دارند چه کار
می‌کنند و دنبال چرایی کارشان نبودند.

فاطمه تقی‌زاده

منتخب سیزدهمین جشنواره بین‌المللی نامه‌ای به امام رضا (ع)

حرمت، بهشت موعود خداست

شاید یک روز برسد که به
جای اینستاگرام و وبلاگ
برایتان نامه بنویسم. با قلم و کاغذ
هم بنویسم.
شاید از دفتر کارم، شاید از کلاس
درسم، شاید هم از کنج حرم
حضرت کریمه جان برایتان نامه
بنویسم.

از هفدهم اربعین پارسال برایتان
می‌نویسم که توی خنکای شب‌های
عراق پایمان رسید به موکب
رضاجان.

مترجم ترجمه می‌کرد و عرب‌ها
اشک می‌ریختند و من هم پابه پای
عرب‌ها اشک می‌ریختم برای
مشهد ندیده‌ام و برای توقیفی که
نداشته‌ام.

برایتان از حال عجیب آن شیم
خواهم نوشت که چطور توی سیاهی
شب لایه‌لای قدم‌ها و عده‌ها
و عمودها حواسم به شما بود و
بلندبلند فکر می‌کردم به اینکه مثلاً
کاش می‌شد با همین هم سفرها
یک شبی را نیت کنیم، کوله و بار و
بندمان را بگیریم دستانم و روبه‌روی
گنبد طلایی‌تان بایستم و «آدم ای
شاه» از ته دلمان بخوانیم. بخوانیم
و اشک بریزیم و بخوانیم و سلام
بدهیم.

برایتان از ۲ بامداد ۲ هفته بعد
از اربعین خواهم نوشت که من و
هم‌سفر اربعین کوله‌بار و بندیل به
دست روبه‌روی گنبد طلایی‌تان
ایستادیم. «آدم ای شاه» را
از ته قلمبان خواندیم و خواندیم
دل مانده.

شاید از سالی برایتان بنویسم
که عکسش را داد به سال بعدی
بی‌آنکه پایم به راه‌آهن قم-مشهد
برسد، بی‌آنکه چشمم به آسمان
طلا و سقاخانه بیفتد، بی‌آنکه
دل به دل نقاره‌زن‌ها بدهم و
با ملودی نقاره‌شان رضارضا
بگویم.

(آفاق)

حمیده وحیدی

h.vahidi@shahranews.ir

+ دانش آموخته رشته هنر اسلامی در دانشگاه بیرمنگام انگلستان هستید و سال ها در این دانشگاه تحصیل کرده اید. با این حال، به ایران برگشتید و به تدریس هنر اسلامی و تألیف مقاله ها و کتب مختلف پرداختید. با این شرایط، می توانستید در کشورهای مختلف کارهای پژوهشی تان را تکمیل کنید. چه عاملی باعث شد که از ۲۰ سال پیش تا امروز در این مسیر قرار بگیرید؟

من ۷ سال در کشور انگلستان مشغول تحصیل بوده ام، با وجود این، هم نگاه آنان به ما نگاه یک غریبه بود هم

+ به نظر تان با وجود مضجع شریف

+ در عصر ساسانیان، پادشاهی به نام اورمزد بر کشور حکمرانی می کرد، چون عمرش به پایان رسید، او را جانشینی نبود. پریچه های از او باردار بود. از این رو، تاج شاهی بر سر او قرار گرفت. چون بچه زاده شد، نامش را شاپور گذاشتند. چهره اش تابنده بود. هنوز شاپور شاه کودک بود که فرمانروای غسانیان سپاهی به سمت تیسفون رهسپار کرد و فرجام آن شد که عمه شاه به نام نوشه اسیر شد و به همسری فرمانروا درآمد. از این وصلت، دختری متولد شد به نام مالکه. پدر مالکه نام کرش چودید/ که دختش همی مملکت را سزید هم زمان با به جوانی رسیدن مالکه، شاپور که جوانی بیست و شش ساله

«مالکه» و گشودن دژ بر «شاپور»

نگاهی به زنان در شاهنامه

نقیشه زمانی

کارتاس از شد پژوهش هنر

صف

امام رضا (ع) در ایران، پژوهش های انجام شده با موضوع امام رضا (ع) و اثر و برکت ایشان در زمینه فرهنگ و هنر ایران، به اندازه بزرگی این امام معصوم (ع) هست؟

قطعا نه. در ۱۰ قرن گذشته، ما شاهد هستیم که ده ها حکومت بر سر کار آمده اند، هزاران هنرمند نقش آفرینی کرده و میلیون ها محب در محضر بارگاه این حضرت^(ع) حضور داشته اند. از هر یک از این افراد و هنرمندان و حکومت ها می توان صدها صفحه مطلب نوشت و باز نکته ای برای بررسی باقی بماند.

+ یکی از پژوهش های شما درباره نقش زنان در زمینه گسترش معماری در عصر تیموری و صفویه است. شاید کمتر کسی بداند که زنانی تا این اندازه قدرتمند و اثرگذار در طول تاریخ ایران حضور داشته اند. به نظر تان دلیل آنکه زنان با وجود فعالیت های مؤثرشان در تاریخ ایران کمتر دیده شده اند و از آن ها در تألیفات و منابع کمتر یاد می شود چیست؟

در طول تاریخ این سرزمین، از بعد حکومت ایلامیان، ما شاهد هستیم که همه حکومت هایی که روی کار می آمدند به اصطلاح مردسالار بودند به گونه ای که برای نمونه، در طول ۴ قرن امپراتوری ساسانیان، ما فقط شاهد حکمرانی دوسه ساله پوراندخت و آرمیدخت هستیم. با این حال، این به معنای آن نیست که زنان در ایران در جایگاه ضعیف تری در مقایسه با مردان قرار داشته اند بلکه همیشه در طول تاریخ، اخباری از تأثیر مستقیم آن ها حتی در تصمیم های کشوری و لشکری شاهان شنیده ایم. به طور کلی، می توان گفت در ایران زنان کمتر در پیش زمینه فعالیت داشته و تأثیر خود را بیشتر به طور غیرمستقیم و از طریق مردان بر جامعه خود می گذاشته اند.

+ به عنوان یک پژوهشگر زن تا به حال با مانعی در این حوزه روبه رو بوده اید؟

خیر، نه چندان. البته در برخی مواقع که قصد عکاسی از انبیه و محوطه ای تاریخی را داشتم به ندرت به مسئله خورده ام اما در بسیاری همه چیز خوب و کمک کننده بوده است.

+ اگر بخواهید آسیب شناسی ای در حوزه پژوهش و حضور زنان در این عرصه داشته باشید به چه مواردی اشاره می کنید؟

بدون شک، در طول تاریخ، زنان از نیروی شگفت انگیز صبر و تحمل و از طرفی تمرکز و دقت و نظم برخوردار بوده اند. این یکی از بزرگ ترین برگه های موفقیت آن ها در عرصه های زندگی و همین طور تحقیق و پژوهش بوده است. البته داشتن همراهان دلسوز، دانا، مشوق و فهیم در این راه به آنان بسیار کمک کننده است.

+ جوان های امروز را چقدر اهل مطالعه و پژوهش می بینید؟ می توان چشم انداز روشنی از پژوهشگری در بین نسل جوان به ویژه زنان متصور بود؟

مسئله تفکر و اندیشه داشتن و ممارست در این راه برای انسان امروزی از جمله زنان دشوار و باب طبع نیست. انسان امروزی به صورت اکتسابی و گاهی غریزی به راحت طلبی تمایل دارد. پژوهش و تفکر و دقت و توجه و نظم گاهی با راحت طلبی منافات دارد. لذا علاقه مندان عرصه تحقیق و پژوهش افرادی هستند که از راحت طلبی خود می کاهند و عشق به دانستن و علم بیشتر سختی و مشکلات راه را بر آنان آسان می کند.

+ عضو انجمن زنان کارآفرین هم هستید. هنر چگونه می تواند در شرایط فعلی باعث شکوفایی اقتصاد به ویژه اقتصادهای خرد شود؟ در این میان، پژوهش چه تأثیر و نقشی در ارتقای اقتصادی هنرمندان دارد؟

با درک نیازمندی ها و سلاقی جامعه کنونی و با دانش بنیان کردن هنر می توان جایگاه آن را در جامعه امروز پررنگ تر و ملموس تر کرد. مسلمان اقتصاد آن حائز اهمیت است.

+ از تألیف های متعدد شما می توان فهمید بیشتر وقتتان با پژوهش و تدریس سپری می شود. این کارها اثری منفی در فعالیت های شما به عنوان یک همسر یا مادر نگذاشته است؟ مسلمان وظیفه هر بانویی رسیدگی به منزل، همسر و فرزندان است. یکی

از عواملی که انسان را در انجام چند کار و فعالیت هم زمان موفق می کند برنامه ریزی است. شما با برنامه ریزی و آینده نگری خواهید توانست به خوبی از پس بسیاری از کارها به صورت هم زمان برآیید. البته نقش از خودگذشتگی شخص و اطرافیان را نمی توان در این مسیر نادیده گرفت.

+ عضو شبکه زنان دانشمند جهان اسلام هم هستید. یکی از کارهای این انجمن تشویق و توانمندسازی زنان جوان مسلمان برای مشارکت در حوزه های علوم و فناوری و تسهیل اعطای فرصت های آموزشی و تحصیلی به آن ها است. با توجه به اینکه ده سال از کار این انجمن می گذرد، لطفا درباره فعالیت های این شبکه و تأثیر آن بر توانمندسازی و حمایت از زنان پژوهشگر توضیح دهید.

فعالیت انجمن در عرصه انجام تحقیقات و پژوهش های بین المللی و برگزاری و حمایت از برنامه های ملی و در سطح بین الملل است. تشویق ایده های دانش بنیان و چاپ و نشر کتاب هم از کارهای این انجمن است.

+ در جایی گفته اید هنرمندان جهان بهترین آثار خودشان را در حرم مطرح ارائه کردند. آیا جزو گهر شادخاتون، زنان دیگری هم بوده اند که در این مکان مقدس از آن ها اثری مانده باشد؟

بله، ترکان زمرد سلجوقی ازاره های اطراف ضریح مطهر را با کاشی های نفیس سنجری به تاریخ ۵۱۲ هجری قمری آراسته است.

+ برای مخاطبان ما جالب است بدانند خانم دکتر شایسته فر با وجود فعالیت های متعدد

در زمینه پژوهش، اوقات فراغت خود را چگونه می گذراند. اهل سینما و تماشای فیلم هستید؟ چه نوع موسیقی ای گوش می کنید و...؟

در واقع، سلیقه هر شخص از واژه «فراغت» متفاوت است. فراغت بنده و

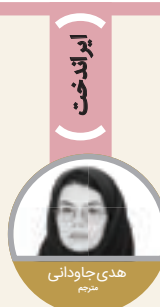
بسیاری از افرادی که دل در گرو مطالعه و تحقیق دارند همان مطالعه و تحقیق و شناسایی پروژه های بیشتر برای انجام را همان اوقات فراغت می دانند. به همین دلیل بنده فرصتی یا زمانی که بیهوده بگذرد یا در طول روز اضافه بیاید نداشته ام.

در طول تاریخ، زنان از نیروی شگفت انگیز صبر و تحمل و از طرفی تمرکز و دقت و نظم برخوردار بوده اند. این یکی از بزرگ ترین برگه های موفقیت آن ها در عرصه های زندگی و همین طور تحقیق و پژوهش بوده است

(۴)

شهربانو

ایراندخت

فناوری نوین در خدمت امنیت شهری زنان

+ موضوع خشونت و اهمیت به امنیت زنان این روزها بیش از همیشه در صدر اخبار به چشم می خورد. تجربه خشونت از آثار فیزیکی و روان شناختی در فرد فراتر می رود. آذیت و آزار، و ترس از خشونت می تواند روند عادی زندگی دختران و زنان را با مشکل روبه رو کند و آن ها را از ادامه مسیر و استفاده تمام و کمال از توانایی هایشان چه در سطح اجتماعی چه اقتصادی بازدارد.

بخشی از این مشکل ریشه در شهرهایی دارد که طراحی مناسبی برای زنان ندارند. با اینکه طراحی های پرآکنده و بی دروپیکر کلان شهرها به سادگی اجازه تخریب و بازسازی و حل این مشکل را نمی دهد، اقداماتی وجود دارند که با انجام آن ها خیابان ها به فضاهایی امن تر و مناسب تر برای رفت و آمد زنان تبدیل خواهد شد.

طبق اعلام بنیاد تامسون رویترز، هند یکی از خطرناک ترین کشورها برای زنان است. رخدادهای خشونت علیه زنان در این کشور کار را به جایی رساند که در سال ۲۰۱۲ زنان بسیاری برای اعتراض به شرایط موجود به خیابان ها رفتند و خواستار اصلاحات اساسی برای تأمین امنیت خود شدند. به دنبال این مطالبه در سال ۲۰۱۳، اپلیکیشنی به نام Saffipin طراحی شد که برای کاربران این امکان را فراهم می کرد که بر اساس معیارهایی چون روشنایی، میدان دید، میزان شلوغی، ایمنی و حمل و نقل، به خیابان ها و فضاهای شهری امتیاز بدهند و به تأمین امنیت زنان کمک کنند.

مقامات محلی و طراحان شهری نیز از داده هایی که توسط این اپلیکیشن درباره مناطق امن شهری جمع آوری می شد برای اهداف و برنامه ریزی های خود بهره می بردند. این اپلیکیشن همچنین این امکان را برای زنان فراهم می آورد که به فرد مورد اعتمادی اجازه دهند شاهد مسیر رفت و آمد آن ها باشد و آن ها را روی این اپلیکیشن دنبال کند. امکانات این اپلیکیشن باعث شده است زنان دهلی شب ها با خیال راحت تری در خیابان های شهر رفت و آمد کنند و اعتماد به نفس بیشتری در استفاده از معابر شهری به دست آورند.

برای جامع تر شدن داده های این اپلیکیشن، در آن از تصاویر دوربین های تلفن های همراه استفاده می شود، به این صورت که اگر تلفن همراه مقابل شیشه جلو ماشین در حال حرکت یک کاربر قرار بگیرد، اپلیکیشن به صورت خودکار هر ۵۰ متر تصویری را ثبت می کند و با استفاده از این تصاویر، نقشه همه شهر کشیده می شود. البته برای بهره مندی از زوایای بیشتر در طراحی نقشه شهر از Street و Google Earth View نیز استفاده شده است، اما به گفته طراحان این اپلیکیشن، داده های SafetiPin بویاست و پاسخ گوی نیازهای شهری مانند دهلی که مدام در حال تغییر و تحول است.

تیم سازنده این اپلیکیشن با استفاده از داده های آن، حدود ۷۸۰۰ نقطه تاریک در شهر پیدا کردند که میزان روشنایی آن صفر بود. مقامات دولتی دهلی بر اساس داده های این اپلیکیشن، حدود ۹۰ درصد از معضل روشنایی شهرها را حل کردند. SafetiPin در مراحل بعدی برای امن تر کردن ایستگاه های مترو، اتوبوس، مناطق گردشگری، سرویس های بهداشتی عمومی و پارک ها برای زنان با مقامات محلی قرارداد امضا کرد. این اپلیکیشن را بگنان می توانست در سراسر دنیا مورد استفاده قرار بگیرد. تا این لحظه در ۶۵ شهر دنیا حدود ۹۸ هزار کاربر در حال استفاده از آن هستند.

ترکان زمرد ملک

را بیشتر بشناسیم

ترکان دختر سلطان محمود سلجوقی از زنان نیکوکار و فاضل شیعه در قرن ششم هجری است. او تزئیناتی در حرم مطهر امام رضا (ع) انجام داد. چنان که مشهور است، هزینة نصب کاشی های هشت ضلعی نفیس معروف به کاشی های سنجری در ازاره حرم را تقبل کرد. این کاشی ها اکنون در تابلوهای بزرگ شیשה ای محافظت می شوند.

